

Handslag psykisk hälsa barn och unga

Hallstahammars kommun och Region Västmanland

1. Bakgrund

Psykisk hälsa är ett brett område som omfattar både psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa. Världshälsoorganisationen (WHO) beskriver psykisk hälsa enligt följande:

”Psykisk hälsa är ett tillstånd av mentalt välbefinnande där varje individ kan förverkliga sina egna möjligheter, klara av normala påfrestningar i livet, arbeta produktivt och bidra till det samhälle hon eller han lever i.”

Psykisk hälsa innefattar såväl psykiska besvär som psykiatriska tillstånd, såsom psykiska sjukdomar och syndrom, samt neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Detta innebär att en individ kan uppleva både psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa samtidigt.

1.1 Hallstahammar

Sedan början av 2010-talet har andelen unga i Hallstahammars kommun som anger att de mår bra minskat. Den nedåtgående utvecklingen av ungas mående är mer uttalad bland tjejer än bland killar. Andelen tjejer som anger att de mår bra har minskat från 79 procent år 2010 till 50 procent år 2023. Motsvarande minskning bland killar är från 90 procent år 2012 till 78 procent år 2023.

I jämförelse med länet har Hallstahammar en lägre andel tjejer med fullgod psykisk hälsa.

Mot bakgrund av denna utveckling har Hallstahammars kommun uttryckt en önskan om att arbeta med utmaningen. En första kontakt togs med Regionala utvecklingsförvaltningen, verksamhet Folkhälsa, våren 2025 i syfte att diskutera förutsättningarna för ett handslag kopplat till psykisk hälsa. Ett gemensamt möte genomfördes i augusti 2025.

1.2 Region Västmanland

Region Västmanland har det övergripande ansvaret för den regionala utvecklingen. För att möta komplexa samhällsutmaningar krävs samverkan mellan flera aktörer. I den regionala utvecklingsstrategin beskrivs handslag som en metod för gemensamt genomförande, där kommuner och andra aktörer tillsammans med Region Västmanland identifierar och prioriterar aktiviteter fram till år 2030.

Regionen har en central roll i att stödja, samordna och utveckla kommuners folkhälsoarbete genom långsiktiga strukturer för ett strategiskt och kunskapsbaserat arbetssätt. Verksamhet Folkhälsa fungerar i detta sammanhang som strategisk partner, kunskapsförmedlare och samordnande aktör för att stärka kommunernas arbete för en jämlik och hållbar folkhälsa.

I detta arbete representeras Region Västmanland av verksamhet Folkhälsa, då den identifierade utmaningen rör ett folkhälsopolitiskt område. Psykisk hälsa hos barn och unga är ett särskilt prioriterat område inom verksamhetens uppdrag. Folkhälsa har även erfarenhet av liknande utvecklingsarbete i andra kommuner, vilket ger goda förutsättningar att bygga vidare på befintlig kunskap.

Verksamhet Folkhälsa har dessutom rollen som ingång och sammanhållande funktion gentemot andra verksamheter inom Region Västmanland som kan beröras av arbetet. Vid behov initierar Folkhälsa dialog och samordning för att säkerställa ett helhetsperspektiv och ett effektivt nyttjande av regional kompetens och resurser.

2. Mål och syfte med arbetet

Syftet med handslaget är att genom samverkan mellan Hallstahammars kommun och Region Västmanland stärka psykisk hälsa hos barn och unga, med fokus på främjande och förebyggande insatser.

Målet med arbetet är att utveckla en gemensam, kunskapsbaserad och långsiktigt hållbar struktur för insatser som bidrar till förbättrad psykisk hälsa hos barn och unga. Arbetet ska utgå från lokala behov, tillgänglig kunskap och beprövade arbetssätt samt bidra till ökad träffsäkerhet och effekt i genomförda insatser.

3. Våra olika roller

Hallstahammars kommun är huvudman och har det övergripande ansvaret och ägarskapet för arbetet. Arbetet bedöms vara långsiktigt till sin karaktär, med flera

involverade parter och behov av uthållighet över tid. En arbetstid om cirka två år bedöms som rimlig.

Parterna är överens om att gemensamt fastställa ambitionsnivå samt bedöma vilka resurser som kan och ska avsättas. Frågor som behöver hanteras i samverkan är bland annat om arbetet ska bedrivas som ett kommunövergripande initiativ eller om det inledningsvis ska inriktas mot ett mer avgränsat område, exempelvis utifrån särskilda risk- eller friskfaktorer eller en specifik arena.

Parterna är överens om att arbetet startas upp med att göra en kartläggning av kommunens befintliga insatser som har påverkan på barn och ungas psykiska hälsa.

I detta arbete representeras Region Västmanland av verksamhet Folkhälsa, med ansvar för både det strategiska folkhälsopolitiska perspektivet och samordning gentemot andra regionala verksamheter vid behov.

3.1 Kommunens roll

Kommunen ansvarar för att tillsätta styrgrupp, arbetsgrupp och projektledning samt för det operativa planerings- och genomförandearbetet. Kommunen ansvarar även för att säkerställa förankring och återkoppling inom den egna organisationen samt för att beslut och resultat implementeras i relevanta verksamheter.

3.2 Regionens roll

Regionen representeras i arbetet av verksamhet Folkhälsa. Verksamheten bistår med strategiskt stöd i processen, tillhandahåller metoder och modeller för genomförande samt ansvarar för statistik, analyser och kunskapsunderlag. Folkhälsa bidrar även med kompetens inom området psykisk hälsa och främjande arbete.

Vid behov samordnar verksamhet Folkhälsa kontakter och samverkan med andra berörda verksamheter inom Region Västmanland för att säkerställa en ändamålsenlig samverkan.

4. Politisk förankring

Arbetet ska förankras politiskt i Hallstahammars kommun och Region Västmanland i enlighet med respektive organisations beslutsordning. Beslut om deltagande i handslaget, arbetets inriktning samt eventuella resursåtaganden fattas av respektive huvudman. Den politiska förankringen ska säkerställa tydligt mandat, långsiktighet och en gemensam ambitionsnivå.

5. Arbetets tidsram

Arbetet avses pågå under en period om cirka två år räknat från respektive parts politiska beslut. Under perioden genomförs löpande avstämningar mellan parterna. Inför periodens slut genomförs en gemensam uppföljning som utgör underlag för ställningstagande till eventuell fortsättning eller vidareutveckling av arbetet.

6. Styrning och uppföljning

Arbetet följs upp gemensamt av parterna genom regelbundna avstämningar kopplade till etablerad styr- och samverkansstruktur. Kommunen ansvarar för uppföljning av genomförande och effekter i den egna organisationen. Region Västmanland, genom verksamhet Folkhälsa, ansvarar för analysstöd, statistik och kunskapsunderlag. Uppföljningen ska möjliggöra lärande, justering av arbetets inriktning samt återrapportering till respektive politisk nivå.